TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. spalio 13 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose — Jurisdikcija ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimas bei vykdymas — Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 — 1 straipsnio 1 dalies a punktas — Materialinė taikymo sritis — Trečiojo asmens mirus vienam iš sutuoktinių pradėta byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia — 3 straipsnio 1 dalis — Valstybės narės, kurioje yra „pareiškėjo“ gyvenamoji vieta, teismų jurisdikcija — Apimtis“

Byloje C-294/15

dėl *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas, Lenkija) 2015 m. kovo 20 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. birželio 17 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Edyta Mikołajczyk

prieš

Marie Louise Czarnecka,

Stefan Czarnecki

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič, teisėjai C. Toader (pranešėja), A. Rosas, A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas M. Wathelet,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* P. Pucciariello,

— Europos Komisijos, atstovaujamos M. Wilderspin ir A. Stobiecka-Kuik,

susipažinęs su 2016 m. gegužės 26 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: lenkų.

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 6 t., p. 243), 1 straipsnio 1 dalies a punkto ir 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktos ir šeštos įtraukų išaiškinimo.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant Edyta Mikołajczyk ir Stefan Czarnecki (miręs), kuriam pagrindiniame procese atstovauja kuratorius, bei Marie Louise Czarnecka ginčą dėl prašymo pripažinti pastarųjų sudarytą santuoką negaliojančia.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

3 Reglamento Nr. 2201/2003 1 ir 8 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(1) Europos bendrija yra iškėlusi sau tikslą sukurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas. Šiuo tikslu Bendrija, be kita ko, turi patvirtinti teisminio bendradarbiavimo civilinėse bylose priemones, būtinas, kad vidaus rinka tinkamai veiktų.

<...>

(8) Kalbant apie teismo sprendimus dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimo negaliojančia, šis reglamentas turėtų būti taikomas tik santuokos ryšių nutraukimui ir neturėtų liesti tokių klausimų, kaip santuokos nutraukimo pagrindai, santuokos turtinės pasekmės, ar kitų papildomų priemonių.“

4 Šio reglamento 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su:

a) su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimu negaliojančia;

<...>

3. Šis reglamentas netaikomas:

a) tėvystės (motinystės) nustatymui ar nuginčijimui;

b) sprendimams dėl įvaikinimo, pasirengimo įvaikinti priemonėms arba įvaikinimo panaikinimui ar atšaukimui;

c) vardo ir pavardės vaikui suteikimui;

d) nepilnamečio emancipavimui;

e) išlaikymo pareigoms;

f) turto patikėjimo sutartims ar paveldėjimui;

g) priemonėms, kurių imamasi dėl vaikų padarytų baudžiamosios teisės pažeidimų.“

5 Minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Bylose, susijusiose su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimu negaliojančia, jurisdikciją turi teismai, esantys toje valstybėje narėje:

a) kurios teritorijoje:

— yra sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, arba

— buvo sutuoktinių paskiausia nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu vienas iš sutuoktinių joje tebegyvena, arba

— yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba

— yra vieno iš sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu buvo paduotas bendras pareiškimas, arba

— yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip metus iki pareiškimo padavimo, arba

— yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip šešis mėnesius iki pareiškimo padavimo ir yra atitinkamos valstybės narės pilietis arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir Airiją, jeigu joje yra pareiškėjo nuolatinė „gyvenamoji vieta“;

<…>“

6 Šio reglamento 17 straipsnyje „Jurisdikcijos tikrinimas“ numatyta:

„Jeigu valstybės narės teisme iškeliama byla, kurią nagrinėti pagal šį reglamentą jurisdikciją turi ne jis, o kitos valstybės narės teismas, pirmiau nurodytas teismas savo iniciatyva pareiškia, kad jurisdikcijos neturi.“

Lenkijos teisė

7 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagal Šeimos ir globos kodekso (*Kodeks rodzinny i opiekuńczy*, *Dz. U.*, Nr. 9, 59 pozicija) 13 straipsnio 1 dalį asmuo, kurio santuoka nėra nutraukta, negali sudaryti naujos santuokos.

8 To paties kodekso 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad pripažinti santuoką negaliojančia, jeigu vienas iš sutuoktinių nėra nutraukęs anksčiau sudarytos santuokos, gali reikalauti kiekvienas tuo teisiškai suinteresuotas asmuo.

9 Atitinkamai minėto kodekso 13 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad santuokos negalima pripažinti negaliojančia dėl vieno iš sutuoktinių nenutrauktos anksčiau sudarytos santuokos, jeigu anksčiau sudaryta santuoka pasibaigė arba buvo pripažinta negaliojančia, nebent ji pasibaigė dėl asmens, sudariusio naują santuoką dar būnant susituokus su ankstesniu sutuoktiniu, mirties.

10 Be to, pagal Lenkijos civilinio proceso kodekso (*kodeks postępowania cywilnego*) 1099 straipsnį teismas savo iniciatyva atsižvelgia į nacionalinės jurisdikcijos nebuvimą kiekvienu bylos etapu, o pripažinus, kad nacionalinis teismas neturi jurisdikcijos, ieškinys atmetamas. Nacionalinio teismo jurisdikcijos nebuvimas yra proceso negaliojimo pagrindas.

Pagrindinės bylos aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

11 2012 m. lapkričio 20 d. Edyta Mikołajczyk *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas, Lenkija) pateikė ieškinį dėl Stefan Czarnecki ir Marie Louise Czarnecka (mergautinė pavardė Cuenin) santuokos, sudarytos 1956 m. liepos 4 d. Paryžiuje (Prancūzija), pripažinimo negaliojančia. Ji nurodė, kad yra Stefan Czarnecki pirmosios sutuoktinės Zdzisława Czarnecka, mirusios 1999 m. birželio 15 d., paveldėtoja pagal testamentą.

12 Kaip teigia E. Mikołajczyk, S. Czarnecki ir Zdzisława Czarnecka santuoka, sudaryta 1937 m. liepos 13 d. Poznanės mieste (Lenkija), dar tebegaliojo, kai S. Czarnecki ir Marie Louise Czarnecka susituokė, todėl ta santuoka yra dviguba ir dėl šios priežasties turi būti pripažinta negaliojančia.

13 Savo ruožtu Marie Louise Czarnecka prašo pripažinti ieškinį dėl santuokos pripažinimo negaliojančia nepriimtinu, nes Lenkijos teismai neturi jurisdikcijos. Jos manymu, pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto antrą ir trečią įtraukas ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia turėjo būti pareikštas arba tos valstybės narės, kurioje buvo sutuoktinių paskiausia nuolatinė gyvenamoji vieta, teisme, jeigu vienas iš sutuoktinių joje tebegyvena, arba atsakovės nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės narės teisme, o tai reiškia, kad abiem atvejais ieškinys turėtų būti pareikštas Prancūzijos teisme. Kuratorius, pagrindinėje byloje atstovaujantis Stefan Czarnecki, kuris mirė 1971 m. kovo 3 d. Prancūzijoje, palaikė Marie Louise Czarnecka reikalavimus.

14 2013 m. rugsėjo 9 d. nutartimi, kuri, kadangi šalys jos neginčijo, įsiteisėjo, *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšuvos apygardos teismas) atmetė šį nepriimtinumu grindžiamą prieštaravimą, nes remdamasis Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penkta įtrauka nusprendė turįs jurisdikciją nagrinėti bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

15 Išnagrinėjęs bylą iš esmės šis teismas 2014 m. vasario 13 d. sprendimu atmetė minėtą ieškinį kaip nepagrįstą, motyvuodamas tuo, kad ieškovė neįrodė, jog pirmoji S. Czarnecki santuoka tebegaliojo tuo metu, kai jis sudarė santuoką su Marie Louise Czarnecka, nes pagal minėto teismo nustatytus faktus darytina kitokia išvada, būtent – kad ši pirmoji santuoka buvo nutraukta 1940 m. gegužės 29 d.

16 E. Mikołajczyk apskundė šį sprendimą *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas), t. y. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.

17 Šis teismas mano, kad pagal Reglamento Nr. 2201/2003 17 straipsnį ir Civilinio proceso kodekso 1099 straipsnį jis turi savo iniciatyva išspręsti klausimą dėl savo tarptautinės jurisdikcijos nagrinėti pagrindinę bylą, neatsižvelgiant į aplinkybę, kad pirmosios instancijos teismas šiuo klausimu jau priėmė sprendimą.

18 Šiuo klausimu minėtas teismas abejoja dėl Reglamento Nr. 1347/2000 1 ir 3 straipsnių aiškinimo ir nori gauti paaiškinimų dėl šio reglamento materialinės taikymo srities. Pirmiausia jis abejoja dėl klausimo, ar bylai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kuri buvo inicijuota po vieno iš sutuoktinių mirties, taikomas minėtas reglamentas. Šiomis aplinkybėmis jis pažymi, kad minėtas reglamentas panaikino 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis abiejų sutuoktinių vaikams, pripažinimo bei vykdymo (OL L 160, 2000, p. 19; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 1 t., p. 209), kurio didžioji dalis nuostatų buvo perimta iš Konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų santuokos bylose pripažinimo ir vykdymo, priimtos 1998 m. gegužės 28 d. Tarybos aktu (OL C 221, 1998, p. 2). Profesorės Alegría Borrás parengtame ir Tarybos patvirtintame paaiškinamajame pranešime apie šią konvenciją (OL C 221, 1998, p. 27) nurodyta, kad ji netaikoma procedūroms, kur nagrinėjamas santuokos galiojimo klausimas remiantis po vieno arba abiejų sutuoktinių mirties pateiktu prašymu pripažinti santuoką negaliojančia.

19 Antra, vis dar dėl Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo srities ir, jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, šis teismas teiraujasi, ar reglamentas taikomas bylai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kurią inicijavo kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių.

20 Jeigu į šį antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pageidauja, kad būtų pateikta paaiškinimų dėl klausimo, ar valstybės narės teismų jurisdikcija nagrinėti trečiojo asmens inicijuotą bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia gali būti grindžiama Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje ir šeštoje įtraukoje numatytais jurisdikcijos pagrindais, kad valstybės narės, kurioje yra šio trečiojo asmens nuolatinė gyvenamoji vieta, teismai galėtų manyti, kad turi jurisdikciją, net nesant ryšio tarp teismo, kuriame inicijuojama byla, ir nuolatinės sutuoktinių arba vieno iš sutuoktinių gyvenamosios vietos.

21 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Varšuvos apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Ar bylos dėl santuokos pripažinimo negaliojančia po vieno iš sutuoktinių mirties patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį?

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar į nurodyto reglamento taikymo sritį patenka bylos dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kurias iškėlė kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių?

3. Jeigu atsakymas į antrąjį klausimą būtų teigiamas, ar bylose dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, kurias iškėlė kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių, teismo jurisdikcija gali būti grindžiama pagrindais, nurodytais minėto Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje ir šeštoje įtraukose?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

22 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos tikslinga nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar trečiojo asmens mirus vienam iš sutuoktinių inicijuota byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį.

23 Pagal Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punktą šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ar santuokos pripažinimu negaliojančia.

24 Siekiant nustatyti, ar prašymas patenka į šio reglamento taikymo sritį, reikia remtis jo dalyku (2015 m. spalio 21 d. Sprendimo *Gogova*, C-215/15, EU:C:2015:710, 28 punktas ir jame nurodyta teismo praktika). Šiuo atveju iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad nacionaliniam teismui pateiktas prašymas pripažinti Marie Louise Czarnecka ir S. Czarnecki santuoką, sudarytą 1956 m. liepos 4 d. Paryžiuje, negaliojančia, motyvuojant tuo, kad anksčiau pastarojo ir Zdzisława Czarnecka sudaryta santuoka tebegaliojo. Šios bylos dalykas iš esmės yra „santuokos pripažinimas negaliojančia“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punktą.

25 Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar tokia byla patenka į minėto reglamento taikymo sritį, nes ją, mirus vienam iš sutuoktinių, inicijavo trečiasis asmuo.

26 Šiuo klausimu pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti ne tik į jos tekstą, bet ir į kontekstą bei teisės akto, kuriame ji įtvirtinta, tikslus (2013 m. rugsėjo 19 d. Sprendimo *van Buggenhout et van de Mierop*, C-251/12, EU:C:2013:566, 26 punktas ir 2015 m. kovo 26 d. Sprendimo *Litaksa*, C-556/13, EU:C:2015:202, 23 punktas).

27 Kalbant, pirma, apie Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punkto tekstą, pažymėtina, kad šioje nuostatoje tarp bylų, kurios patenka į šio reglamento taikymo sritį, nurodomos bylos, susijusios su santuokos pripažinimu negaliojančia, nedarant skirtumo remiantis data, kurią inicijuota tokia byla, t. y. prieš vieno iš sutuoktinių mirtį ar po jo mirties, arba asmens, kuris turi teisę inicijuoti tokią bylą teisme, tapatybe. Taigi, jeigu būtų atsižvelgta vien į minėtos nuostatos tekstą, trečiojo asmens po vieno iš sutuoktinių mirties inicijuota byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį.

28 Tokį Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punkto aiškinimą, be to, remia šios nuostatos kontekstas.

29 Šiuo klausimu primintina, kad Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 3 dalyje išsamiai išvardytos sritys, kurioms netaikomas šis reglamentas; tarp jų, be kita, nurodytos išlaikymo pareigos ir turto patikėjimo sutartys ar paveldėjimas. Minėto reglamento 8 konstatuojamojoje dalyje šiuo tikslu numatyta, kad šis reglamentas turėtų būti taikomas tik santuokos ryšių nutraukimui ir neturėtų apimti kitokių klausimų, pavyzdžiui, santuokos turtinių pasekmių.

30 Taigi, trečiojo asmens mirus vienam iš sutuoktinių inicijuota byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia nėra nurodyta tarp bylų, kurios aiškiai nepatenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį pagal 1 straipsnio 3 dalį.

31 Be to, nors tiesa, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, E. Mikołajczyk suinteresuotumas pareikšti ieškinį pagrindinėje byloje yra susijęs su jos, kaip Zdzisława Czarnecka paveldėtojos pagal testamentą, statusu, šis teismas pažymi, kad vis dėlto šis ginčas yra susijęs tik su Marie Louise Czarnecka ir S. Czarnecki santuokos pripažinimu negaliojančia, todėl jam negali būti taikoma Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 3 dalies f punkte numatyta išimtis, susijusi su turto patikėjimo sutartimis ar paveldėjimu.

32 Trečia, Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punkto aiškinimą, pagal kurį trečiojo asmens po vieno iš sutuoktinių mirties inicijuotai bylai dėl santuokos pripažinimo negaliojančia taikomas minėtas reglamentas, taip pat remia to reglamento tikslas.

33 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad, kaip matyti iš Reglamento Nr. 2201/2003 1 konstatuojamosios dalies, šis reglamentas padeda kurti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje užtikrinamas laisvas asmenų judėjimas. Šiuo tikslu šio reglamento II ir III skyriuose, be kita ko, nustatytos taisyklės, susijusios su jurisdikcija ir sprendimų dėl santuokos ryšių nutraukimo pripažinimu ir vykdymu, kuriomis siekiama užtikrinti teisinį saugumą (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 47 ir 48 punktai).

34 Taigi, jeigu ieškiniui, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje dalyje, nebūtų taikomas Reglamentas Nr. 2201/2003, minėtam tikslui būtų pakenkta, nes toks netaikymas padidintų teisinį nesaugumą, kuris atsiranda, kai nėra vieningo teisinio pagrindo šioje srityje, juo labiau kad 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 650/2012 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir vykdymo bei autentiškų dokumentų paveldėjimo klausimais priėmimo ir vykdymo bei dėl Europos paveldėjimo pažymėjimo sukūrimo (OL L 201, 2012, p. 107), neapima nei klausimų, susijusių su fizinių asmenų statusu, nei šeiminių santykių.

35 Be to, kaip išvados 27 punkte pažymėjo generalinis advokatas, tai, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas ieškinys dėl santuokos pripažinimo negaliojančia yra susijęs su santuoka, jau nutrūkusia dėl vieno iš sutuoktinių mirties, nereiškia, kad šis ieškinys nepatenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį. Iš tikrųjų asmuo gali būti suinteresuotas santuokos pripažinimu negaliojančia net ir po vieno iš sutuoktinių mirties.

36 Nors toks suinteresuotumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į taikomus nacionalinės teisės aktus, vis dėlto nėra jokio pagrindo atimti iš trečiojo asmens, kuris po vieno iš sutuoktinių mirties inicijavo bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, teisę pasinaudoti Reglamente Nr. 2201/2003 nustatytomis vieningomis kolizinėmis taisyklėmis.

37 Atsižvelgiant į išdėstytus svarstymus, į pirmąjį ir antrąjį prejudicinius klausimus reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad trečiojo asmens po vieno iš sutuoktinių mirties inicijuota byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį.

Dėl trečiojo klausimo

38 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penkta ir šešta įtraukos turi būti aiškinamos taip, kad kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių, kuris inicijuoja bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, gali pasiremti šiose nuostatose numatytais jurisdikcijos pagrindais.

39 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, kaip atsakyti į šį klausimą, nes, jeigu atsakymas būtų teigiamas, teismas, kuris neturi jokio ryšio su nuolatine sutuoktinių arba vieno iš jų gyvenamąja vieta, galėtų nagrinėti trečiojo asmens inicijuotą bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia.

40 Šiuo klausimu pažymėtina, kad Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnis nustato bendrus jurisdikcijos kriterijus bylose dėl santuokos nutraukimo, gyvenimo skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimo negaliojančia. Šie objektyvaus, alternatyvaus ir išimtinio pobūdžio kriterijai yra atsakas į būtinybę priimti teisės aktus, kurie būtų pritaikyti prie konkrečių poreikių spręsti konfliktus bylose, susijusiose su santuokos ryšių nutraukimu.

41 Nors Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto pirmoje, antroje, trečioje ir ketvirtoje įtraukose aiškiai remiamasi nuolatinės sutuoktinių ir atsakovo gyvenamosios vietos kriterijais, pagal šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktą ir šeštą įtraukas leidžiama taikyti pareiškėjo nuolatinės gyvenamosios vietos teismo (*forum actoris*) jurisdikcijos taisyklę.

42 Iš tiesų šiomis nuostatomis, taikant tam tikras sąlygas, valstybės narės, kurios teritorijoje yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismams pripažįstama jurisdikcija nagrinėti bylas dėl santuokos ryšių nutraukimo. Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje įtraukoje nustatoma tokia jurisdikcija, jeigu pareiškėjas šioje valstybėje gyvena ne trumpiau kaip metus iki pareiškimo padavimo, o šio reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkto šeštoje įtraukoje ši jurisdikcija taip pat numatoma, jei pareiškėjas ten gyveno ne trumpiau kaip šešis mėnesius iki šio pareiškimo padavimo ir yra atitinkamos valstybės narės pilietis arba jeigu joje yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta.

43 Šiomis aplinkybėmis, siekiant atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo klausimą, reikia nustatyti tikslią sąvokos „pareiškėjas“, kaip ji suprantama pagal šias nuostatas, apimtį, kad būtų galima nuspręsti, ar ši sąvoka apima tik sutuoktinius arba ar ji taip pat apima trečiuosius asmenis.

44 Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką iš vienodo Sąjungos teisės taikymo ir lygybės principo reikalavimų matyti, kad kai Sąjungos teisės nuostatoje aiškiai nedaroma nuoroda į valstybių narių teisę, norint nustatyti šios nuostatos prasmę ir apimtį, jos reikšmė visoje Sąjungoje paprastai turi būti aiškinama savarankiškai ir vienodai, atsižvelgiant į nuostatos kontekstą ir nagrinėjamu teisės aktu siekiamą tikslą (šiuo klausimu žr. 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimo *A*, C-523/07, EU:C:2009:225, 34 punktą ir 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 38 punktą).

45 Kadangi Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktoje ir šeštoje įtraukose nėra jokios aiškios nuorodos į valstybių narių teisę, kuri taikoma norint nustatyti sąvokos „pareiškėjas“ prasmę ir apimtį, šis nustatymas turi būti atliktas atsižvelgiant į šių nuostatų kontekstą ir šio reglamento tikslą.

46 Kalbant apie Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktos ir šeštos įtraukų kontekstą, iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad šiame straipsnyje numatyti keli jurisdikcijos pagrindai, tarp kurių nėra hierarchijos, nes visi minėtame straipsnyje įtvirtinti objektyvūs kriterijai yra alternatyvūs (šiuo klausimu žr. 2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 48 punktą).

47 Darytina išvada, kad Reglamente Nr. 2201/2003 įtvirtinta jurisdikcijos paskirstymo sistema santuokos ryšių nutraukimo atveju nesiekiama drausti remtis keliais jurisdikcijos pagrindais. Atvirkščiai, aiškiai numatyta, kad jurisdikciją gali turėti keli teismai, tarp jų nenustatant hierarchijos (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 49 punktas).

48 Dėl minėto reglamento 3 straipsnio 1 dalies a punkte išvardytų kriterijų Teisingumo Teismas nusprendė, kad jie įvairiais atžvilgiais grindžiami sutuoktinių nuolatine gyvenamąja vieta (2009 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hadadi*, C-168/08, EU:C:2009:474, 50 punktas).

49 Iš to, kas pasakyta, matyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnyje numatytos jurisdikcijos taisyklės, įskaitant numatytąsias šio straipsnio 1 dalies a punkto penktoje ir šeštoje įtraukose, yra skirtos sutuoktinių interesams apsaugoti.

50 Toks aiškinimas taip pat atitinka šiuo reglamentu siekiamą tikslą – nustatyti lanksčias kolizines normas, kuriomis būtų atsižvelgiama į asmenų mobilumą, taip pat apsaugoti sutuoktinio, išvykusio iš šalies, kurioje buvo jų bendra nuolatinė gyvenamoji vieta, teises, taip pat užtikrinti suinteresuotojo asmens ir jurisdikciją turinčios valstybės narės faktinį ryšį (šiuo klausimu žr. 2007 m. lapkričio 29 d. Sprendimo *Sundelind Lopez*, C-68/07, EU:C:2007:740, 26 punktą).

51 Darytina išvada, kad jeigu trečiojo asmens po vieno iš sutuoktinių mirties inicijuota byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį, šiam trečiajam asmeniui turi likti privalomos sutuoktiniams nustatytos jurisdikcijos taisyklės. Šis aiškinimas, be to, neatima iš trečiojo asmens teisės kreiptis į teismą, jeigu jis gali pasiremti kitais šio reglamento 3 straipsnyje numatytais jurisdikcijos pagrindais.

52 Dėl šių priežasčių sąvoka „pareiškėjas“, kaip ji suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penktą ir šeštą įtraukas, neapima kitų asmenų nei sutuoktiniai.

53 Atsižvelgiant į išdėstytus svarstymus, į trečiąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti, kad Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penkta ir šešta įtraukos turi būti aiškinamos taip, jog kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių, kuris inicijuoja bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, negali pasiremti šiose nuostatose numatytais jurisdikcijos pagrindais.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

54 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

1. **2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, 1 straipsnio 1 dalies a punktas turi būti aiškinamas taip, kad trečiojo asmens po vieno iš sutuoktinių mirties inicijuota byla dėl santuokos pripažinimo negaliojančia patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį.**

2. **Reglamento Nr. 2201/2003 3 straipsnio 1 dalies a punkto penkta ir šešta įtraukos turi būti aiškinamos taip, jog kitas asmuo nei vienas iš sutuoktinių, kuris inicijuoja bylą dėl santuokos pripažinimo negaliojančia, negali pasiremti šiose nuostatose numatytais jurisdikcijos pagrindais.**

Parašai.